

Οι επαναστάσεις, λένε, βγάζουν πάντα τον ΕΝΑ που χρειάζεται για τις δύσκολες περιστάσεις. Μά οι σωστές επαναστάσεις. 'Η δική μας είναι μισητή επανάσταση, και σά μισητή, δεν μπορούσε παρά κι όλη της νύχτα μιστά. Και οι πράξεις της και οι άνθρωποι της.

Και με μισά πράγματα και με μισούς ανθρώπους κανένα έθνος ίσαμε σήμερα δεν πρόκοψε.

*

ΩΣΤΟΣΟ ως έχουμε υπομονή, μάς λένε. 'Αμα τελιώσει ή Βουλή, όλα θα κανονιστούν. Γιατί, λένε, από τότε θάρρυνόσε και το γενικό ξεκαθάρισμα.

'Ας τελιώσει λοιπόν και ή Βουλή! 'Ο Θεός να δώσει μοναχά μήπως μάς πούν και τότε πώς πρέπει να κατερέψουμε νάρθει ή καινούρια πάλι Βουλή για να μπουν τα πράγματα στη θέση τους.

Φοβούμαστε μήπως; σάν τα μωρά τα παιδιά μάς τα πάνε κ' έμα; όλο μ' αναβολές και ταξίματα.

*

ΣΤΗΝ «'Αρχαιολογική 'Εταιρία» βγήκε ο Καθαδίας και μπήκε ο Μιστριώτης. 'Έργο του «Στ. Συνδέσμου» το πρώτο έργο της καμαρωμένης 'Εταιρίας το δεύτερο 'Αφού υπάρχει «'Ανάγκη ειλικρινείας», ζς το πούμα κ' έμεις, χωρίς να τα ξεροματσάμε, πώς προτιμώτερο εΐτανε να μείνουν χίλιοι Καθαδίες μέσα στο Συμβούλιο της «'Αρχαιολογικής 'Εταιρίας» παρά να μπει ένας Μιστριώτης.

Μά το ξεχάσαμε. Μόλις θυμωθήκαμε ή 'Επανάσταση, ο Μιστριώτης, σάν τετραπέρατος Ρωμύς, φόρεσε τον κόκκινο σκούφο και πήγε πλάι της, ζητώντας και λόγου του ανθρώπου!

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (με εικόνες του κ. Ν. Λύτρα).

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (με εικόνες της Κας Σοφίας Λασκαριδής).

Τυπώθηκε στη Λόντρα, σε διαλεχτό χαρτί και είναι καλλιτεχνικά δεμένο.

Πουλιέται στο βιβλιοπωλείο της «'Εστίας» δρ. 3,50.

γόντανε τα βήματά της μέσα στα παχιά χαλιά, άθόρυβα, σά μέσα σε όνειρο!) και πώς μπόρεσε και κρατήθηκε όρθή, όταν σε λίγη ώρα παραμέρισε τη βαριά βελουδένια κουρτίνα της πόρτας και μπήκε μέσα χλωμή κι αγέλαστη ή Νόρα και της είπε με την άκρη των χειλιών της:

— Τί θέλετε;

Τί θέλει; Τί θέλει; 'Όλα τα λόγια που είχε στο νου της να πεί, χαθήκανε. Τα μηλίγγια της χτυπούσανε δυνατά κι άκουε τις φλέβες της άπάνω της να φουσκώνουν και να βγγούνε και 'α ήνε να σπάσουν. Τί θέλει; Τί θέλει; 'Θέ μου, πρέπει ν' απαντήσει, τα δευτερόλεπτα περνούσανε άργά σάν ώρες άποπάνω της κ' ένοιωθε πώς πρέπει να βιαστεί, να μαζέψει το νου της και ν' άνοίξει το στόμα.

— Τί θέλετε;

Ξανάπε ή Νόρα, πιο δυνατά τώρα.

'Η Χρυσούλα άνατινάχτηκε τρομαγμένη. Πούος μίλησε; Πού βρισκότανε; Τη ρωτούσανε τί θέλει! Τί να πεί; Μάζεψε όλη τη δύναμή της, το μνημονικό της τεντώθηκε μέχρι πόνου, όλη τη ζωινή της άντοχη που της άπόμεινε άκόμα, τήνε σάναξε άπάνω στα χείλια της και κουνήθηκαν κ' είπαν:



ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

[Στη Ζάκυνθο πέθανε την προπερασμένη βδομάδα ο ποιητής κι αγαπημένος φίλος και συνεργάτης μας Σπήλιος Πασαγιάννης. Για τον ποιητή πούγραφε τους «'Αντίλαλους» — τα γιομάτα ποίηση κι όμορφα τραγούδια — και τις Μανιάντικες «Κουβέντες» στο Νουμά — που ή καθεμιά τους είναι και μιá ολοζώντανη τραγωδία — θά γράψει σε κατοπινά του φύλλα ο «Νουμάς», δίνοντας το χαρακτηρισμό του κι αναλύοντας το έργο του. Σήμερα δημοσιεύουμε μοναχά την εικόνα του και τ'όμορφο άορθρο πούγραψε για το θάνατό του στην «'Ακρόπολη» της Κερκυρας ο κ. Σταμ. Σταματίου.]

'Από τη Ζάκυνθο μάς άνηγγέλη ένός ποιητή ο θάνατος. Το Σπήλιο Πασαγιάννη. Οι λίγοι έλλακτοι που παρακολουθούν τη Νεοελληνική φιλολογία, θά τον ένθυμούνται άλγσμέντα βεβαίως. Ήταν έννας ποιητής που σκόρπισε τα διαμάντια της ψυχής του, τα άτίμητα, έδω κ' έκει, σε περιοδικά και σε έφημερίδες. 'Ο «Νουμάς» πρξ πάντων, το μόνο φιλολογικό περιοδικό που έχει ή 'Ελλάδα, είναι καταστόλιστος από το μακαρίτη ποιητή τα έργα τα αίματοστάλαχτα. Τα λέω αίματοστάλαχτα γιατί

'Ο 'Ορέστης... ο 'Ορέστης πεθαίνει... Και μ' έστειλε να σά; παρακλέσω νάρθειτε... μιá στιγμή μόνο... Και φεύγετε πάλι... 'Ελατε...

Κρατήθηκε από τη ράχη μιáς πολυθρόνας κ' έλεγε: «Θέ μου! να μην πείσω! να μην πείσω! Ζαλιζομαι!»

— Σας έστειλε ο 'Ορέστης;

Τα μάτια της μεσοκλειστήκανε και κυτάζαν τη Χρυσούλα.

Κι αυτή έσκυψε τυλιγμένη σφιχτά ώς εΐτανε μέσα στη μπλάβα σάρκα κ' είπε:

— Ναί, ναί... Είμαι ή ύπερέτριά του...

Τίποτ' άλλο δεν είπανε. Κατέθηκαν μαζί κ' οι δυο τις σκάλες — πώς της φάνηκε πάλι τώρα που περπατούσε άπάνω στα χκλιά και δεν άκουγότανε θόρυβος, πώς της φάνηκε πώς έβλεπε όνειρα και παραγοριόταν κ' έλεγε: Θά ξυπνήσω... θά ξυπνήσω... και κατέβαινε ήτυχ ήτσι και παραγορημένη. Τά αυτοκίνητο τις περίμενε στην όζώπορτα κ' ή Χρυσούλα βοήθησε τη Νόρα ν' άνεβεί και κάθισε άπέναντί της. Και την κύταζε. Πόσο εΐτανε όμορφη! Είχε την έκφυλη χάρη που έχουν στίς κουρασμένες ψυχές τα χείλια τα πολυφιλημένα και τα μάτια τα πολύξερα και τα χυνοπωρικμένα, ώριμα κορμιά.

ήσαν ένα κομμάτι ζωής, που την άφαιρούσε ο δύστυχος νέος, από τον έαυτό του, για να την προσφέρη στο κοινό και την ιδέα. 'Ετσι είναι οι ποιητές οι εύσυνείδητοι.

'Η βραχεία έπιστολή, που το θάνατό του μάς άνάγγειλε σά γαλαξοφορεμένες άγγελος λυπηρού άγγέλματος, μάς λέει, ότι ο ποιητής άπέθανε σάν ποιητής που εΐτανε και σάν ποιητής ένταφιάσθη.

'Επέθανε, μάς λέει ή έπιστολή, άπάνω σ' ένα όλοφώτεινο 'Ακρωτήρι, άγναντεύοντας το λόφο του Στράνη, από όπου ο Σολωμός μας έτραγούδησε την όμορφή και την έλευθερία. Νικημένος, έξακολουθεί ή έπιστολή, σ' έναν άγώνα μαρτυρικό με τη Μοίρα του, γλυκός και μεγαλόψυχος έως την τελευταία του στιγμή.

Λίγοι βοσκείοι συνέδεγαν στο άπόμερο ξόδι του, τον ώραίο τραγουδιστή...

Αυτός είναι ο θάνατος και τέτοια εΐταν ή ζωή ένός τραγουδιστή. 'Η ποίηση που δίπλα του παράστεκε το έγγλύκανε τις τελευταίες του στιγμές και τότε συνώδευσε έως τον τάφο τον άχέρταστο!..

Αυτό είναι το πόν για έναν ποιητή, ίσως όμως και ή άπόλυτη εύδαιμονία για έναν άληθινό τοιούτον

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ

'Ο Μήτσος Χατζόπουλος από το Βερολίνο τηλεγράφησε πριν λίγες μέρες, πώς στο Βελιγράδι θά γίνη τα Χριστούγεννα Συνέδριο σοσιαλιστικό από Βουλγάρους, Σέρβους κι άποδέλοιπους Νοτιοσλαύους κι από Τούρκους και πώς θά συζητηθή σ' αυτό το πώς μπορεί για να λυθή το Βαλκανικό ζήτημα σύμφωνα με τις άρχές του Σοσιαλισμού.

Δέν ξέρω αν ή έδηση είναι ή όχι βάσιμη. 'Αν είναι, κι θά δέν πρόκειται για ζήτημα οίκογενειακό των Σλαύων — και δέ θά πρόκειται για τέτοιο, άφού παρουσιάζονται άνάμεσα και Τούρκοι —, έπορώ πολύ μη βλέποντας ότι θά λάβουν μέρος στο συνέδριο κ' 'Έλληνες άντιπρόσωποι. Είναι κ' ο 'Έλληνας Βαλκανικός λαός κ' ένδιαφέρουνται για τη συζήτηση που είναι για να γίνη ή όχι; Δέν το πιστεύω οι όργανωτές του Συνεδρίου νάχουνε τόση έδιαντροπία, που να μάς σβόσανε από το χάρτη

Θέ μου! πόσες φορές θά φίλησε τα χείλια της ο 'Ορίστης και τα χέρια και το λαιμό. Δέν έβλεπε πια. Μιά θολή σκία από δάκρια της σκέπασε τα μάτια. 'Αποσύρθηκε στη γωνιά και κρατούσε τα γόνατά της — πόσο το είχε συνηθίσει αυτό το κίνημα ή δύστυχη Χρυσούλα! κρατούσε τα γόνατά της για να μην τρέμουν.

Και προσπαθούσε να συνέλθει. Πώς θά του φαινότανε ή έπληξη αυτή του 'Ορέστη! Πώς θά μπει μέσα στο γράφείο του και θά του πεί: σ' ή 'Άλλη είναι άπόξω απ' την πόρτα και σε περιμένει». Κι αυτή δέ θά σταθεί να της δώσει άπάντηση, μά θά φύγει γρήγορα γρήγορα, θά κατεβεί στο δρόμο, θά τρέξει σε κανέναν κήπο, σε κανένα μπαγκάκι και ν' άποξημερωθεί. Και το πρξ σά γυρίσει — 'Ω! πώς θά σπρώσει τα μάτια της να δει τίν 'Ορέστη! 'Αν είναι χλωμός και λυπημένος, μπορεί να μην πεθάνει, βλέποντάς τον. Μ' αν είναι χαρούμενος; 'Ω θάνατε! θάνατε! Και θά μπει αυτή μέσα και θά διορθώσει το κρεβάτι που θάκει άνω κάτω, θά πλύνει το λαβωμένο, θά διορθώσει τις πολυθρόνες, το χαλί. τις κουρτίνες. Και θ' άνοίξει το παραθυρό γιατι θά την πνίγει ή μυρωδιά της βιολέτας.

της Βαλκανικής χερσονήσου. Υποθέτω πως θά-
ναι όπως το κηρύχουν το Συνέδριο σοσιαλι-
στικό, και συνεχόλουθα από ειλικρινούς και φι-
λελεύτερους ανθρώπους, και όχι πανσλαβιστικό.
Κι αν είναι έτσι, πως μπορούσαν και δε λογάριαν
τους Έλληνες; Να πω πως κάλεσαν και Έλλη-
νες, μα δε θελήσανε ή δε βρεθήκανε να πάνε αντι-
πρόσωποι τους, σαν άπίθανο μου φαίνεται. Γι' αυτό
μονάχα μια εξήγηση βρίσκω για την παράλειψη.
Θά σκέφτηκαν, ίσως όχι όλως διόλου άδικα, πως
τόσο κυριαρχημένοι είμαστε άπ' τον παπαδισμό,
τόν κωτζαμπασισμό και την πλουτοκρατία, που ά-
δικα θα χάνανε τα λόγια τους και την προσπάθειά
τους, για να μάς σπρώξουν σε σοσιαλιστικούς δρί-
ζοντες. Κ' έτσι μάς παρατήσανε. Δεν ξέρω αν μάς
καταδίκασαν κιόλας σε θάνατο. Έμεις πρέπει να
δείξουμε πως ζούμε. Και πρέπει να το νοιώσουμε
πώ; δε θα περιμένουν και πολύ οι καλοί μας γει-
τονες για να το δείξουμε, άφου μάς παραγράφουν
τόσο πρόθυμα.

*

Το πως θα δείξουμε πως ζούμε ή κάλλιο πως
θα ζήσουμε, το κοπάνισαμε πολλές φορές. Πρέπει
να ξυπνήσουμε άπό το λήθαργο και να νοιώσουμε
τόν έαυτό μας. Πρέπει να καταλάβουμε ότι δε
ζούμε πιά στο "Όμηρου τα χρόνια ή στο "Περι-
κλή, παρ' όσον είκοστό άπ' το Χριστό αιώνα.
Πρέπει να λευτερωθούμε άπό τους προγόνους, άπό
τους προστάτες μας, άπ' τους πολιτικούς και τους
δασκαλούς μας και τους παπάδες. Πρέπει να στη-
ριχτούμε στον έαυτό μας, να περιμαζέψουμε τη
σκορπισμένη και παραλυμένη δύναμή μας και να

— Θε μου!

Πετάχτηκε άπάνω όρθια, ξέχασε πού βρισκό-
τανε και το κεφάλι της χτύπησε στο σκεπασμένο
αυτόκίνητο, μα δεν πόνεσε καθόλου, κάθισε πάλι
ήσυχη, σαν παιδάκι που άτάχτησε και στριγγώνε-
ται να μην το μαλώσουν.

— Τι έχετε; τί τρέχει;

— Τίποτα, τίποτα...

— Μην είστε ή Χρυσούλα;

— Ναί, ναί... Είμαι ή Χρυσούλα. 'Η έρωμένη
του 'Ορέστη.

Μιλούσε ήσυχα, άπαλά, σ' α νάδλεπε όνειρο.
Χωρίς θυμό, χωρίς εξέγερτες.

Την κύταζε ή Νόρα και με το χαμόγελό της
το ερώτικό κ' ευγενικότατο έκοψε σ' α μ' ένα λε-
πτότατο χρυσό μαχαίρι την καρδιά της Χρυσούλας.
Τίποτ' άλλο δεν είπαν. Ούτε κυταχτήκανε πιά.

Φτάσανε. Κατέβηκε ή Χρυσούλα και βοήθησε
την Άλλη να κατεβεί.

— Σε ποιά πατωμα;

— Στο δεύτερο.

'Ανεβήκανε. 'Η Νόρα στάθηκε λίγο πίσω κ' ή
Χρυσούλα έτρεξε κι άνοιξε την πόρτα. 'Ο 'Ορέστης
πήγαινε κ' έρχότανε στην κάμερα. Ούτε στραφθηκε
να δει ποιός στεκότανε στο κατώφλι. Τόξερε. Θά-
τανε ή Χρυσούλα. Τί να την κυτάξει;

— 'Ορέστη!

'Η φωνή της Χρυσούλας έκλαιε. Είχε ρήξει
κάτω τη σάρκα της κ' είχε άκκουμπήσει στον πα-
ραστάτη της πόρτας να μην πέσει. "Ενας ίδιος έ-
καις το μέτωπό της, όπου κολλημένα τεντωνόντανε
τά μαλλιά της. Τά χέρια της καρφωθήκανε άπάνω
στο ξύλινο περβάζι της πόρτας και το χαραζανε.

— 'Ορέστη! 'Ηρθε... Είν' εδώ...

— Ποιός; Ποιός ήρθε;

'Εκαμε ένα βήμα πρὸς την πόρτα και στάθηκε.

— Ποιός είναι;

(Άκολουθεί)

δουλέψουμε σύντομα και με φωτισμένο νοῦ. Κ' έθνος
να λογαριάσουμε τους γεωργούς και τους εργάτες.
Τη νοιώθουμε των γεωργών τη σημασία ή δεν την
νοιώθουμε; Οι Βούργαροι όμως την νοιώθουν και ή
'Εξαρχία τους, όπως τηλεγραφήθηκε πριν δυό βδο-
μάδες, αγοράζει τόπους μεγάλους στη Θράκη, για
να εγκαταστήσει γεωργούς Βουργάρους. Κ' έμεις;
'Εμεις για την ώρα άκούμε σαν ύπομονετικοί γαί-
δάροι τις συνταγματικές κλάψες του Βασιλιά μας,
ένω ή 'Ελλάδα σήνει, και περιμένουμε να ευδοκή-
σουνε να μάς ξεφορτωθούνε οι κακιωμένοι Θεοτόκη-
δες κ' οι φρενιασμένοι Ράλληδες. 'Ω; πότε άρχεις;

*

Λοιπόν τους δικαίω να τους κυρίους του Συνέ-
δριου, που μάς ξεχάσανε. 'Ως τόσο και στα χάλια
που βρισκόμαστε άκόμη δεν μπορεί να μη μάς λο-
γχιάζουνε, έξιν αν είναι, όπως είπα, το συνέδριό
τους πανσλαβιστικό ή θα το κάνουν σοσιαλιστάδες
άπ' την πάστα του Δραγοϋλεφ. Και τότε βάλ' του
ρίγανη.

'Εγώ το υποθέτω για σωστό σοσιαλιστικό συνέ-
δριο και σημειώνω δώ το τί θα έλεγα, αν είμουνα
σ' αυτό.

— 'Αδέρφια συντοπίτες (θα τους έλεγα). 'Αγιο
σκοπό έχει ή σύναξή μας εδώπέρα. Να εργαστούμε
θέλουμε για την ειρήνη στους τόπους όπου γεννη-
θήκαμε. Κ' ήρθαμε εδώ να εύρουμε τον τρόπο.
Θέμε να σπείρουμε την 'Αγάπη εκεί που βασιλεύει
το μίσος και ή όχλητα να ήμερέψουμε τις καρ-
διές, να σταματήσουμε τα αίματα που χύνονται,
να κρατήσουμε τα δολοφονικά τα χέρια που βάρουν
το μαχαίρι τους σ' αίμα άδερφικό τους να γικτρέ-
ψουμε τις πληγές του τόπου μας.

Είμαστε όλοι άνθρωποι, και σαν άνθρωποι, άδερ-
φοί. Μα κάτι παραπάνω, άκόμη μάς συνεδένει έμας
όλους μεταξύ μας παρ' όσον ανθρωπισμό. 'Εχουμε
τις ίδιες συνήθειες άπ' αὐτό κατου και τους ίδιους
τρόπους και τις ίδιες παρ' όσον τις ίδιες παροι-
μίες, όμοιες μελωδίες, όμοια τραγούδια, όμοια πα-
ραμύθια. Λοιπόν και σαν όμόφυλοι να ζούμε έπρεπε.

Και όμως τραγουμάστε κ' εξολοθρευούμαστε
και σφαζούμαστε μεταξύ μας, γιατί έτσι το θένε
οι άφεντάδες μας, οι κερωνάτοι και οι ταλλαράδες,
οι ρασοφόροι κ' οι σαρικοφόροι μ' όλα τους τα κο-
πέλλια, τους μεγαλοδασκάλους Μιστριώτηδες και
μεγαλοδικαστάδες και σπαθάτους. "Ετσι θένε και
το ζήτανε οι άθεόφοβοι στόνομα του Χριστού του
άκακου, του σοσιαλιστή, του όχτρού των παπάδων,
ή στόνομα του Μουχαμέτη ή για τη δόξα του 'Ελ-
ληνισμού ή του Βουργαρισμού ή του Σερβισμού ή
της κινουριοχυμένης δεν ξέρω άπό τί μέταλλο 'Ο-
θωμανικής πατρίδας!

'Απ' όλες αυτές τις άδδέλλες έχουμε να λευ-
τερώσουμε τους τόπους μας. Και υποθέτω πως
πρώτα πρὸς α έμεις εδώ οι συναγμένοι είμαστε λευ-
τερωμένοι άπό την ψώρα που μάς κόλλησαν οι ά-
δδέλλες τούτες κι άπ' τα πάθη μας πως κανείς δε
βρίσκεται στην ίερή τη σύναξή μας, που νάχη επι-
μεία του κρυφί και ύπεροβουλία να βοηθήσει τους
τυράννους του έθνους του να πλώσουνε τα νύχια τους
στις σάρκες κι άλλων γύρω τους έθνών με πρόφαση
το μεγαλείο της φυλής τους!

Πως θα τους πολεμήσουμε όλους αυτούς; Δεν
είναι άλλο μέσο παρ' ό φωτισμός του λαού. Κή-
ρυγμα της αλήθειας, δημοσιογραφικές άγώνες, διά-
λεξεις, σκύρπια φυλλαδίων και βιβλίων. 'Οργά-
νωση του λαού σε σωματεία σοβαρά με ώριμένο

πρόγραμμα. Νά, τα όπλα μας.

Μα δεν μπορούμε, δυστυχώς, άμέσως τώρα να
τις πνίζουμε όλες τις άδδέλλες που είπαμε. Μόνο
να τις περιορίσουμε ως κοιτάξουμε και να τις κο-
λοβώσουμε. Το σοσιαλιστικό ιδανικό, θα μου όμο-
λογήσετε πιστεύω, πως δεν μπορούμε σύντομα τώρα
να το επιδιώξουμε στην έντέλειά του. Κάμποσα
χρόνια θα περάσουνε άκόμη.

Και ούτε στον κοσμοπολιτισμό μπορούμε άμεσα
να πάμε, προτού οι λαοί μας φωτιστούνε και λευ-
τερωθούνε άπό δεσμά πολύ πιο σκουριασμένα παρ' α
τα δεσμά του Κεφαλή και του έθνικισμού. Το
πρώτο βήμα πούχουμε να κάνουν οι λαοί μας είναι
να μην είναι ο ένας κατακτητής κι ο άλλος κατα-
χτημένος, ο ένας καταπιεστής κι ο άλλος κατα-
πιεσμένος, σκλάβοι ο ένας του άλλου. Γι' αυτό
έκείνο που μπορούσε σε τούτο το Συνέδριο να συμ-
φωνήσουμε για να επιδιώξουμε είναι, μου φαίνεται,
το να γίνη σεβαστή ή αρχή των έθνικοτήτων. Να
μη ζήτανε να κυριαρχούνε ένας λαός των άλλων,
ούτε και να ζήτανε οι Τούρκοι να τουρκέψουνε κ' οι
'Ελληνες να ελληνέψουνε κ' οι Βούργαροι να βουργα-
ρεψουνε τους άλλους. Να το παραδεχτούμε
όλοι μας πως οι Τούρκοι τόποι (όχι οι χώρες του
κράτους, παρ' α μέρη που κατοικιούνται άπό
Τούρκους) είναι για τους Τούρκους, οι 'Ελληνικοί
για τους 'Ελληνες, οι Βουργάρικοι για τους Βουργα-
ρούς, οι 'Αρβανίτικοι για τους 'Αρβανίτες κ.τ.λ.

'Ο κυγιάς μας καθ'αυτό είναι, μου φαίνεται,
για τις χώρες του Τούρκικου κράτους, που προσπα-
θούν να τις κρατήσουν στην ύπαταχή τους 5—6
μιλλιούνα Τούρκοι με το νεοκονισμένο τους τώρα
σπαθί. Άραγε δεν είναι δυνατό να συμφωνήσουμε
άδερφικά γι' αὐτὼν των χωρών την τύχη;

'Ολοι, θάρω, άναγνωρίζουμε, μαζι κ' οι άδερ-
φοί μας Τούρκοι, πως άπ' αὐτὲς τις χώρες άλλες
είναι καθαρά 'Ελληνικές (τα νησιά π. χ., ή 'Η-
πειρο, ή νότια Μακεδονία και Θράκη), άλλες κα-
θαρά Βουργάρικες ή Σερβικές (στα Β και ΒΑ της
Μακεδονίας) και άλλες 'Αρβανίτικες, 'Αρμένικες
κ.τ.λ. Λοιπόν να λείψι πρώτα πρώτα ο κυγιάς
για χώρες που άναγνωρίζεται άπ' όλους ο έθνι-
κός χρωματισμός τους για τέτοιος ή τέτοιος. Οι
'Ελληνες αὐτοί κ' οι Βούργαροι κ' οι Σέρβοι δικιο
να ένωθούνε με τους άλλους 'Ελληνες και Βούργα-
ρους και Σέρβους. Κ' οι 'Αρβανίτες κ' οι 'Αρμένιες
κ.λ.π. να γίνουν ανεξάρτητοι.

'Εκεί πάλι που είναι άναγκασμένοι πληθυσμός
και δύσκολο το δίχλεγμα, στην κεντρική Μακε-
δονία κι όπου άλλου, ως μένουν χωριστά αὐτὲς οι
χώρες. "Αν οι κάτοικοι είν' άναγκασμένοι, αλλά με
πηγμένο και σταθερό έθνικό φρόνημα, ως ξεχωρι-
στούν σε ανεξάρτητες κοινότητες. "Αν δεν έχουν ώ-
ρισμένο φρόνημα, ως τους αφήσουμε να ποφασίσουν
μοναχοί τους. Κι ως τραβήχουμε οι γειτόνοι άπ'
αὐτούς. "Ας κλέσουμε τίποτε 'Αμερικανούς ή
Σουηδούς ή Νορβηγούς σοσιαλιστάδες να τους διοι-
κήσουν.

Μα ίσως δε θάρη και πολύ το σιέδιο αυτό
στους φίλους μας τους Τούρκους. Τότες ως έπιζη-
τήσουμε εν' άλλο. Τα μέρη της Τουρκίας που εί-
παμε, τα καθαρά 'Ελληνικά ή 'Αρβανίτικα κτλ. να
γίνουνε αυτόνομα, δηλ. να γίνη 'Ελληνική Μακε-
δονία, Βουργάρικη Μακεδονία, 'Αλβανία κτλ. και
όλ' αὐτά πάλι με την 'Ελλάδα, Βουργαρία, Τούρ-
κικη Μικρή 'Ασία, 'Αρμενία κλπ., δηλ. όλη ή

Χερσόνησο κ' ή 'Ασιατ. Τουρκία νά κάνουν μια δημοσπονδία.

Τό πρώτο όμως είναι φυσικώτερο. Κι αν είν' οι σύνεδροι μας Τούρκοι τόντις σοσιαλιστάδες θάναγνωρίσουν πώς καλύτερα κ' δικαιότερα είναι νά γίνη έτσι. Γιατί, ως πού νά μένουμε μονάχα άνθρωποι δίχως κανένα άλλο παρκαδόμι και διαίρεση, είναι δικιο και φυσικό οι Έλληνες νά π'ανε με τους Έλληνες, οι Βούργγροι με τους Βούργγρους. 'Απ' αυτό τό σταθμό πρέπει νά περάσουμε πρώτα για νά πάμε στον άνθρωπισμό. 'Ας τό εύχηθούμε νά πάμε όσο γίνεται γληγορώτερα, & επιδιώξουμε αυτό τό πρώτο βήμα χωρίς νά πάψουμε νά δουλεύουμε και για τό τελικό.

★

Αυτά και άλλα τέτοια θάλεγα, αν είλουν στο συνέδριο αυτό στο Βελιγράδι. Μά όταν συλλογιέμαι των Νεότουρκων τά σκέδια, τίς σφαγές των 'Αρμενιδων στα 'Αδανκ, όταν τή χιλιόσπραγμένη Κρήτη βλέπω νά έτοιμάζεται για νέους σπαραγμούς, όταν οι Τούρκοι όνειρεύονται νά διώξουν Έλληνες και Βούργγρους από τή Μακεδονία και νά εγκαταστήσουν Τούρκους, όταν ό μυτράς ό Φερδινάνδος, ό μικρός Τσάρος ζητάει νά τή φουσκάλη ακόμη τήν κοιλά και τήν κορώνκ του και όνειρεύεται ίσως τή Θεσσαλονίκη για πρωτεύουσα, πειός ξέρι αν ίσως όχι και τήν Πόλη, όταν ό νέος Βεζύρης Χακή ζητάει (αν είν' αλήθεια) νά περιορίση τίς έλευθερίες (;) του λαού, όλα αυτά τά σκέδια μας μου φκίνονται σαν όνειρα νύχτας καλοκαιριάτικης, ακόμη κ' ή πραγματοποίηση συνέδριου σοσιαλιστικού. Γι' αυτό κι άφίνοντας τους λόγους στο συνέδριο, λώ στους όμοφύλους μου πού ζώνησαν—αν ζώνησαν—τ'ήν ώρα τή δωδέκκτη κείνο πού λέμε οι Ρωμιοί από δυό γενεές και πριν ακόμα: Νά βάλουμε μυαλό και νά έτοιμαστούμε επιτίλους. Νά γίνουμ' όλοι πέρα πέρα στρατιώτες. Και ίσως ή έτοιμασία μας νά συντελέση καλύτερ' από κάθε άλλο για τή σοσιαλιστική λύση του άνατολικού κόμπου.

Και τό νά γίνουμε στρατιώτες για νά περπαπιοτούμε τήν ύπόστασή μας, για νά μη μας διώχνουν από τους τόπους μας, δέν είν' ένάντιο στο σοσιαλισμό. Νά πού κι ό Blatchford, ό 'Εγγλέζος σοσιαλιστής, βλέποντας τόν κίντυνο του Παγγερμανισμού συμβουλεύει προσοχή κ' έτοιμασία στους 'Εγγλέζους. «Τό ζήτημα τής έθνικής ζωνας, γράφει, πρέπει νά μπη μπροστά από κάθε άλλο ζήτημα στη χώρα σήμερα.» Τό ίδιο λέμε κ' έμεις. 'Ετοιμασία σοβαρή στρατού μαζ' μ' άγροτική κ' εργατική πολιτική και με τό άπαράκλητο βάσιμα τής παιδείας στο θεμέλιο τής έθνικής μας γλώσσας είναι έλπίδα νά μας βάλουν στη σειρά πούπρεπε νά στεκούμαστε. Δουλειά λοιπόν.

19.12.909.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΛΑΒΡΟΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΥΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΚΗΝΗ

Καλλιτεχνική έκδοση του «Σεράπιου» τής 'Αλεξάνδρειας, με τήν είκόνα του συγγραφέα. Πουλιέται στα γραφεία του «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte) φρ. 5. Για τους συνδρομητάδες του «Σεράπιου» και του «Νουμά» φρ. 3.

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Ένας από τους παλιούς συνεργάτες του «Νουμά» κ' εγώ, ξαναθυμήθηκα τό περασμένο Σάββατο τό περίφημα και ιστορικά φιλικό Σαβατόβραδα του «Νουμά», πού γινόντουσαν κεί πάνω τό πρώτα χρόνια τής έκδοσής του, στο γραφείο τής οδού Οικονόμου, και πού φέτος θέλησε νάν τά ξαναζωντανέψει ό κ. Ταγκόπουλος.

Λίγοι φίλοι από τους παλιούς, πού τους έβλεπα κάθε Σαβατόβραδο ταχτικά στο γραφείο τής οδού Οικονόμου (οί κ. Παλαμής, Ν. Ποριώτης, Παντελής Χόρν, Ρήγας Γκόλφης, Σπύρος 'Αναστασιόδης, Μαρής κτλ.) μά πολλοί, παραπολιό, καινούριοι φίλοι, και μάλιστα φοιτητές από τς έπαρχίες και τό έξωτερικό, παιδιά τής μελέτης και τής λεύτερης ψυχής, μαζωχτήκαμε στο γραφείο του «Νουμά» τό περασμένο Σάββατο στις 6 κι άκούσαμε τό καινούριο κοινωνικό όράμα του Ταγκόπουλου, «Τό μαύρο χέρι», και συζητήσαμε και γελάσαμε και περάσαμε δυό ώρες αλησμόνητες.

Γινήκατε λοιπόν—ας τό πούμε κ' έτσι—τά εγκαίρια. Τώρα πιά ταχτικά, κάθε Σαβατόβραδο στις 6, θά μας μαζώνει όλους μας ή άρχόντισσα ή 'Ιδέα στα γραφεία τής οδού Ζήνωνα, όπου θά περνάμε μια δυό ώρες διαλεχτές και πάντα κάτι θάχουμε νά κούσουμε, όσοι δε θάχουμε κάτι νά πούμε—γιατί κι ό τρανός μας Παλαμής θά μας άπαγγέλει κομμάτια από τή «Φλογέρα του Βασιλιά» κι ό Ρήγας Γκόλφης καινούρια τραγούδια του και οι νέοι μας, έτι έχουν έτοιμο ή έτι έτοιμάσουν. Με τόν καιρό έλπίζουμε κ' οι διαλεχτές συντροφισσες τ' ό άγώνα μας, ή Λιλίκα Μπέτινικα, ή Κλεομένη Δίπλα και οι άλλες, νά θελήσουν νά μας άπαγγέλλουν και δικά τους τραγούδια και νά όμορφύνουν έτσι περισσότερο τά φιλικά μας Σαβατόβραδα.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

5

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΧΟΥΣΕΙΝΗ

«Καλέ ψυχές μου, τζάνουμου! 'Ας τά πούμε τώρα πού κανένας δέν είναι κοντά μας νά μας άκούση. Τί τονε θέλουμε μεϊς τόν Παράδεισο, μ' όλα του τά πιάφια, μ' όλο τό μέλι, μ' όλους τους θησαυρούς του; Τί θά βρούμε κεί πού δέν τάπολαθαίνουμε και στη γή; Και νά τας πώ, παιδιά μου, έχουμε κάτι πιο άκριβώτερο εδώ κάτω. Στόν Παράδεισο δε θά βρούμε Γκιούριδες νά δουλεύουν για τά μας. Σας λέγω πώς τέτοια τύχη χρυσή έθνους άλλο στον κόσμο δέν τήν άξιώθηκε. Διάβασα τά κιουτάπια και τό είδα κεί μέσα. 'Όπου ήρθε ξένη φυλή κ' έβαλε από κάτω τής άλλης φυλής, ή π'ή πώς ή φυλή πού ήρθε είταν άξιώτερη, ξυπνότερη, δυνατότερη. Είσεμή, πού νά βρασταχτή, νά ριζώσει, νά πνίξη τήν ντόπια φυλή! άργά γλήγορα ή καταπονείται και χωνεύεται μαζί με τους ντόπιους, ή μαζεύει τά καλαμπάκια τής και φεύγει. 'Εμεις όταν ήρθαμε στο Βασίλειο τής Ρωμοσύνης, τί αξιώτητα είχαμε! Μά και μοναχή, πού βάλαμε τό αίμα τους μέσα στις φλέβες μας και μας έβωσε δύναμη και ζωή, έφτάψυχους μά τόν προφήτη μας είχαμε. Κ' έτσι ριζώσαμε και με τό αίμα τους τους

*) 'Η άρχή στον άριθ. 353.

κροτούμε. Θά μου π'ητε, ξεθύμανε πιά κι αυτό. 'Αν όμως ξεθύμανε μέσα μας, μέσα τους ξεθύμανε άλλο τόσο.

Αυτοί καταντήσανε, μάτια μου, νά θαρρούν πώς δέν μπορούν πιά νά ζήσουνε δίχως έμεις, τέλειωσε! 'Εγείνε φυσικό τους νά σκόδουν. 'Όσοι πρόφταξαν και σήκωσαν κεφάλι π'ή νά τους σακατέψη ελότελα ή σκλαδιά, αυτοί καψογλύτωσαν. Καλό και γι' αυτούς, μά για μας άκόμα καλλίτερο πού στήσανε κατά τά Κάτω τά Μέρη τό καινούριο Βασίλειό τους. Γιατί τώρα όποιος Γκιούρις βαρεθή τή σκλαδιά, άντίς νά κάθεται και νά μας κρυφαγκυλώνη, παίρνει τή γαμελιά του και τραβάει στην καμαρωμένη του τήν 'Ελλάδα. Κάνει τό κέρι του, μας άφίνει και μας στο ραχάτι μας. Μά δέν είναι δά νάί πολλοί πού μας φεύγουν. Πόσοι φύγανε από τό χωριό μας; τό πολύ δυό τρεις. Έγιναν άδοκάτοι κ' έμειναν εκεί, ν' άκονίζουν τή γλώσσα τους. Ένας τους, πού έγινε γιατρός και γύρισε πίσω, μου τό είπε όλα πώς εκεί τά λόγια παίρνουν και δίνουν. Πώς με τά λόγια κάθε μέρα από τό πρωτός τό βράδυ μας πολέμου, μας σράζουν και μέσα στην 'Αγία Σοφία τά Νικητήριά τους ψάλλουν! Βάη, βάη, Ντελή 'Ορόμ, βάη! Στόν κόσμο ρεζίλι γέννηκαν, πού δυό τρεις βράχους νά κυβερνήσουνε δε γραικόν και καράδια σιδερένια, λέει, κάμανε, νά μας καταχτήσουνε! Βάη, βάη Ντελή 'Ορόμ, βάη!

Μήν τους άκούτε τους Μουλλάδες πού προφητεύουν κάθε λίγο πώς θά γκραμινιστή μια μέρα τού 'Οσμάνη τό Κράτος. 'Εγώ σας λέγω πώς νά γκραμινιστή, θά πάρε μαζί του και τους Ρωμιούς. Μά μορφή θά μας χάψουν όλους μας οι Χαχέλοι πού θά πέσουν άπάνω μας όταν σημάνη ή κακή μας ώρα. Κι ως τόσο οι Ρωμιοί, σαν κάθονται και κουβεντιάσουν τό βράδυ κοντά στη μαστίχα τους, όνειρεύονται Φράγκους και Ρούσσους πού τοιμάζονται νά κατεβούν και νά τους ξαναδώσουν τή λευτεριά. Τέτοια όνειρα νά μας βλέπης, Ρωμιέ μου, για νά βλέπουμε άσπρη μέρα και μεϊς.

Και θά βλέπη τέτοια όνειρα ό Ρωμιός. 'Ανοίξτε τά κιουτάπια, νά τό δ'ητε κι αυτό. Πριν ακόμα νάρθουμε μεϊς, τήν περίμενε τή Φράγκικη ή ραήλεια. Βλέπεις, με τό νά δουλεύη κ'ότις για τά μας, πόλεμο νά μάχη δέν έχει καμιά. Θά κατεβούνε λοιπόν οι Φράγκοι, πού πιστεύουν κι αυτοί Χριστό και θά μας κόψουνε, ν' ανθρωπέψη ό τόπος του. Γελά σας, ρωμιόπουλά μου! Μπρός στη γνώση σας ή σοφία του Κορανιού σκοτάδι γίνεται μοναχό!»

Όμορφα τό είπε, χρυσόστομο Νουσεήνη! Πικρότοις αλήθειες, ή καθεμιά τυλιγμένη σε χαλδαδόπηττα. Τέτοιο χαλδά σ' έχω χάρη νά μας πουλής και μας. Τί τά λές τους δικούς σου; Αυτοί τό πολύ θά γελάσουνε. Έμεις, έμεις λέμε τα και ξαναλέμε τα, και σου τάζω πώς θά ρεπή ρωμαϊκή ψυχή μια μέρα νά στολίση με μαρμαρίνο σαρίκι τήν κολόνα του μνημοριού σου.

Πού νά πικρήσ' ως τόσο έσύ, Νουσεήνη μου, με τέτοια ταξίματα! Είσαι καλός πατριώτης έσύ, είσαι και διπλωμάτης. Τώρα πού δέν κ'όδε πιά τό μαχαίρι σου, πού σκούριασε ή πιστόλα σου, βρίσκεις καιρό νά συλλογιστής και κεί πού χτυπάς τό χαλδά σου, ό νοός σου κατεβάζει αλήθειες πού ό πιο ξακουσμένος Σοφτής τής Ρωμοσύνης δέν τίς όνειρεύεται! 'Αφερημ, άφερημ! Τί θά είταν ή Ρωμοσύνη άνίως κ' είχαμε και μεϊς μερικούς χαλδατζήδες! 'Εμεις μήτε χαλδατζήδες δέν έχουμε!

Περνάει ή ώρα ως τόσο. 'Ας ξεκινήσουμε παρακάτω. Μπορούσαμε νά περάσουμε ώρες κι ώρες άνάμεσά τους. Μπορούσαμε νά πάμε κατά τό Τζαμί και νά τους βλέπουμε νά πλένουνται, νά πλένουνται μπροστά στις άρχαϊσμένες ρουσούλες, νά τρίβουν τά ματωμένα τους χέρια, νά ξαναπλένουνται και νά τά ξανατρίβουν και πάλι νά μη γράνουν οι καταραμένοι λεκέδες! Μπορούσαμε και στην προσευχή τους νά πάμε, νά δούμε τί λογής Θεός είναι πού τους άκούει και δέν τους πλανάει με μύριους σεισμούς. Μά φίλε μου, δέν είναι αυτή ή δουλειά μας. Με τήν άδειά σου λοιπόν, τήν άφίνουμε τήν Καταμεσινή τήν 'Ασία και περνάμε κατά τά δικά